

УДК 626/627 ; 504.05

ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ МАЛИХ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ В УКРАЇНІ

Д. В. Стефанишин¹, Ю. С. Власюк², Д. Е. Бенатов³

*Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного
простору НАН України, м. Київ*

¹м. Рівне, Відінська вул., 1 кв. 23

+38 067-356-67-53, d.v.stefanyshyn@gmail.com

²Рівненська обл., Гощанський р-н, с. Іллін, вул.

Молодіжна, 24, +380 068-763-06-95,

y.s.vlasiuk@nuwm.edu.ua

³п.с. 62, м. Київ, 04116, +380503828157,

daniel@benatov.kiev.ua

*Проаналізовано проблеми практичної реалізації
Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» щодо
будівництва та експлуатації малих
гідроелектростанцій.*

Ключові слова: *малі гідроелектростанції, оцінка
впливу на довкілля*

ABOUT ENVIRONMENT IMPACT ASSESSMENT OF SMALL HYDROPOWER PLANTS IN UKRAINE

D. Stefanyshyn¹, Yu. Vlasiuk², D. Benatov³

*Institute of Telecommunications and Global Information Space
of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv*

*The problems of practical implementation of the Law of
Ukraine "On Environmental Impact Assessment" concerning
the construction and operation of small hydropower plants are
analyzed.*

Keywords: *small hydropower plants, environmental impact assessment*

ORCID: ¹0000-0002-7620-1613, ²0000-0002-6359-733X,
³0000-0001-9626-6759

З 23 травня 2017 р. в Україні діє Закон «Про оцінку впливу на довкілля» [1], з прийняттям якого пов'язувалися надії на можливість ефективного розв'язання складних проблем раціоналізації природокористування в країні на цивілізованому рівні, зокрема при обґрунтуванні планів будівництва та експлуатації малих гідроелектростанцій (МГЕС). Одним з найважливіших завдань цього Закону була практична реалізація підписаної Україною 25 червня 1998 р. Орхуської Конвенції [2], яка зобов'язує країни, що є її учасницями, забезпечувати вільний доступ населення до екологічної інформації, сприяти участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступі до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

Згідно з Законом [1] оцінку впливу на довкілля (ОВД), за результатами якої має прийматися рішення про провадження планованої діяльності і надаватися на це дозвіл (частина 4 статті 3 Закону), мають проходити не усі проекти, а лише ті, «які можуть мати значний вплив на довкілля». Закон [1] містить вичерпний перелік видів планованої діяльності та об'єктів, які підлягають ОВД (частини 2 і 3 статті 3 Закону, де в статті 3, частина 3 «Друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля», виділено і «гідроелектростанції на річках незалежно від потужності»).

Законом [1] визнано, що і «малі гідроелектростанції» (потужністю до 10 МВт включно [3]) здатні негативно впливати на довкілля і мають вважатися екологічно і соціально небезпечними, допоки протилежне не буде встановлено за результатами ОВД. Тобто, іншими словами, на законодавчому рівні наразі знято будь-які дискусії щодо «абсолютної» безпечності для довкілля та місцевого населення об'єктів малої гідроенергетики, незважаючи на малу потужність гідроустановок.

Саме через малу потужність гідроустановок в численних публікаціях різних авторів (наприклад, [4, 5]), сформувалася і відстоюється думка, що МГЕС в принципі не можуть негативно впливати на довкілля, на якісні та кількісні показники водних ресурсів малих річок, наносити шкоду місцевому населенню, іншим водокористувачам.

Втім, єдине, що по суті відрізняє вітчизняну малу гідроенергетику від великої в контексті обґрунтування доцільності будівництва та експлуатації гідроенергетичних об'єктів з врахуванням їх впливу на довкілля, це те, що мала гідроенергетика, на відміну від великої, має державну підтримку у вигляді всіляких послаблень, зокрема і за рахунок «зеленого» тарифу. Багато в чому ця підтримка недалекоглядна, необґрунтована та навіть шкідлива для раціоналізації та екологізації природокористування, в тому числі і для розвитку вітчизняної гідроенергетичної галузі, на що ми вказували, наприклад, в [3]. Підтримка малої гідроенергетики не сприяє прийняттю раціональних рішень щодо використання водних ресурсів, хоча б тому, що приватні інвестори в малу гідроенергетику не зацікавлені у розвитку інших, зазвичай конкурентних для себе, сфер водного господарства. Можливо тому в «повідомленнях про плановану діяльність», в звітах з ОВД, представлених

в єдиному Реєстрі [6], жодним чином не згадуються і не аналізуються технічні альтернативи, які б передбачали комплексне використання водних ресурсів, використання альтернативних технологій відновлюваної енергетики. В якості технічних альтернатив розглядаються гідроагрегати від різних виробників, «будівництво та експлуатацію ТЕС» або «нових атомних енергоблоків» (як, наприклад, для Коростишівської МГЕС, потужністю до 199 кВт, на р. Тетерів, пропонувало ТОВ «Свободна енергія») тощо. З метою мінімізації затрат на будівництво та максимізації прибутків пропонуються проекти МГЕС лише з одним агрегатом, зі встановленою потужністю станцій до 199 кВт або до 999 кВт, з вигідним для забудовника розміщенням (безпосередньо в населеному пункті, близько до автомобільних доріг, ліній електропередач).

Література:

1. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України № 2059-VIII від 23.05.2017. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.
2. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015.
3. Стефанишин Д.В. Соціально-екологічні проблеми відновлення та модернізації малих гідроелектростанцій в Україні. Гідроенергетика України. № 1-2. 2015. С. 18-22.
4. Розвиток теплоенергетики та гідроенергетики / за ред. В.М. Клименко, Ю.О. Ландау, І.Я. Сігал. 2013. 399 с. URL: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-3/part-2/section-2/2-8>.
5. Поп С.С. Гідроенергетичний потенціал Закарпаття: стан та перспективи його раціонального використання. Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Географія. Землеустрій. Природокористування. Ужгород : Говерла. Вип. 2. 2013. С. 98-111.
6. Оцінка впливу на довкілля. Єдиний реєстр. URL: <http://eia.menr.gov.ua/search>.